

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Kohtunikuamet > Kohtunike eetikakoodeks

Kohtunike eetikakoodeks

Vastu võetud 13. veebruaril 2004 kohtunike kolmandal korralisel täiskogul

Muudetud 8. veebruaril 2019 kohtunike kaheksateistkümnendal korralisel täiskogul

Silmas pidades, et kohtunikkonna erapooletus, sõltumatus ja ausameelsus peavad õigusriigis olema tingimusteta tagatud, arvestades, et Eesti peab järgima maailmas välja kujunenud ausa õigusemõistmise põhimõtteid ning kohtunike hea käitumise tavasid ja õigustraditsioone, tunnetades vajadust vastata kohtunike tegevuse standarditele ja pädevusalastele nõuetele, arvesse võttes kohtunikkonna keskset osa demokraatia ja õiguskorra kindlustamisel, silmas pidades, et kohtunikkonna kõrge professionaalne tase ja laitmatu käitumine on kohtu ja õigusemõistmise autoriteedi tingimuseks ja tagatiseks, arvestades, et kohtunikule on antud õigus otsustada inimeste vabaduse, õiguste, kohustuste ja vara üle, silmas pidades, et kohtu missiooniks on olla rahva teenistuses, tunnetades kohtunikel lasuvat kõrget moraalset ja õiguslikku vastutust, kehtestame meie, Eesti kohtunikud, endile järgmised eetikareeglid ning kohustume avalikult neid täitma.

ÜLDSÄTTED

1. Kohtunik hoiab kohtunikkonna ausameelsuse ja sõltumatuse mainet.
2. Kohtunik täidab oma tökohustusi erapooletult, omakasupüüdmatult ja hoolikalt ning kasutab temale antud võimu parimal võimalikul viisil.
3. Kohtunik korraldab oma elu ja tegevuse, sealhulgas juriidilise tegevuse, selliselt, et võimalik oht konfliktiks kohtunikukohustustega oleks minimaalne.
4. Kohtunik võib tegeleda õigusloomega ning õigus- ja kohtusüsteemi täiustamisega, samuti osaleda õppe- või teadustööl.
5. Kohtunik võib tegutseda ka kodanike ühendustes ja heategevuslikes organisatsioonides, vältides seejuures huvide konflikti ning enda ärakasutamist õigusemõistmise huvide vastaselt. Samuti võib kohtunik osaleda tegevuses, mille eesmärk on tulu saamine, arvestades hea käitumise ja ausa äritegevuse tavasid
6. Kohtunik väldib ebasüüdsust kõigis oma tegudes ja mõtteavaldustes. Olles üldsuse valvsa tähelepanu all, peab kohtunik aktsepteerima isiklike piiranguid, mis tavakodanikule võivad koormavad tunduda. Eeskätt peab kohtunik käituma viisil, mis sobib kokku kohtunikuameti väärikusega.
7. Kohtunik hoidub poliitilisest tegevusest ja poliitilist poolehoidu väljendavatest seisukohavõttudest.
8. Kohtunik on eeskujuks seaduskuulekuses ja õiguskorrast kinnipidamisel.

9. Kohtunik juhib kolleegi tähelepanu vaieldamatult vääritle käitumisele ja käesolevas koodeksis kehtestatud reeglite rikkumisele ning püüab sellist käitumist lõpetada. Vajadusel teavitab ta juhtunust kohtu üldkogu või kohtu esimeest.

10. Kutseeetika nõudeid tõlgendatakse seaduse, kohtunike distsiplinaarkolleegiumi lahendite, kohtunikkonna hulgas kujunenud praktika ja tava, samuti vanema kolleegi arvamuse ja kohtuniku südametunnistuse alusel. Nimetatud põhimõtetest juhindub kohtunik käitumisviisi valikul küsimustes, mis ei ole eetikakoodeksis sätestatud.

ERISÄTTED

Kohus ja kohtupidamine

11. Kohtunik hoolitseb oma professionaalse taseme eest ja osaleb täienduskoolituses. Kohtunik jagab oma erialaseid teadmisi ja kogemusi kolleegidega.

12. Kohtunik säilitab töös rahu, väljapeetuse ja vääriskuse.

13. Kohtunik on kannatlik ja viisakas kõigi protsessiosaliste, kolleegide ja kohtutöötajate suhtes, taotlede samasugust suhtumist ka teistelt.

14. Kohtunik on õigusemõistmisel erapooletu ja õiglane ning püüab sellisena näida ka mõistlikule kõrvalseisjale. Selleks kohtleb kohtunik protsessiosalisi võrdselt, hoidub mittevajalikest ja asjasse mittepuutuvatest kommentaaridest või märkustest. Ta väldib ärritumist, vihastumist, hääle kõrgendamist, suhtumist väljendavat miimikat ja motoorikat või muud sellist käitumist, mis võib jätta mulje tema erapoolikusest.

15. Kohtunik lahendab kohtuasjad mõistliku aja jooksul, vältides kiirustamist ja pealiskaudsust ning hoidudes otsustamise edasilükkamisest formaalsetel ja ebanõistlikel alustel. Kohtunik ei luba protsessiosalistel oma õigusi kuritarvitada ega protsessi venitada.

16. Kohtunik hoidub hinnangutest käimasoleva või eelseisva protsessi ja selle võimalike tulemuste kohta ning taotleb samasugust hoiakut ka kohtutöötajatelt. Kohtunik ei kritiseeri avalikkuse ees teise kohtuniku menetlust ega lahendit.

17. Kohtunik hoiab konfidentsiaalsena talle kohtupidamise käigus teatavaks saanud informatsiooni ning taotleb seda ka teistelt kohtutöötajatelt. See reegel ei vabasta kohtunikku kohustusest õiguskorra huvides teavitada asjaomaseid instantse asetleidnud õiguserikkumistest.

18. Kohtunik, kellele on pandud administratiivsed kohustused, täidab neid hoolikalt, säilitades erialase kompetentsuse ja väljapeetuse ning hõlbustades teiste kohtunike ja kohtutöötajate tööd. Ta esitab kolleegidele ja kohtutöötajatele töö suhtes ühetaolised nõuded.

19. Kohtunik ei vii avalikkuse ette vastasseisu kolleegidega ega muid kohtunikkonna siseasju.

Sõltumatus ja erapooletus

20. Kohtunik väldib huvide konflikti. Ta ei luba perekondlikel, sotsiaalsetel ega muudel suhetel mõjutada oma tööd kohtunikuna.

21. Kohtunik on otsuse tegemisel sõltumatu kaaskohtunikest ja kõrgema kohtuastme kohtunikest, kui tegemist ei ole asja uuesti läbivaatavale kohtule kohustusliku kõrgema astme kohtu lahendi seisukohtadega seaduse tõlgendamisel.

22. *[tunnistatud kehtetuks kohtunike kaheksateistkümnendal korralisel täiskogul 08.02.2019]*

23. Kohtunik hoidub poliitilistest- ja ärilõunatest ning koosviibimistest menetlusosalistega, kui see võib ohustada tema erapooletust ning võib tekitada temas huvide konflikti. Isiklikes suhetes juristkonna liikmetega, kellel on tema kohtus regulaarne praktis, väldib kohtunik olukordi, mis võiksid anda alust soosimise või erapoolikuse kahtlusteks või sellistena näida.
24. Kohtunik ei osale juhi või ametiisikuna poliitilises või kasumit taotlevas ühingus. Ta ei toeta ei kõnes ega kirjas poliitilisi liikumisi ega nende kandidaati ega palu neile fondide toetust.
25. Kohtunik peab end taandama, kui tema erapooletus võib olla küsitav, kui tal on eelarvamus poole suhtes; on asjaosalistega lähedastes suhetes või kui tal on eraviisiline teave protsessiga seotud faktide kohta või kui ta on varasemalt asjaosalisi õigusalaselt nõustanud või teab, et otsus võib puudutada teda ennast või tema perekonnaliiget.
26. Kohtunik ei küsi ega võta vastu kingitusi, pärandust, laenu ega teeneid seoses sellega, mida kohtunik kohtunikuülesandeid täites on teinud, peab tegema või tegemata jätma. Sama ei luba kohtunik teha oma perekonnaliikmetel, kohtupersonalil ega teistel tema mõju, diskretsiooni või võimu all olevatel isikutel.

Õigusemõistmisest väljapoole jääv tegevus

27. Kohtunik kasutab oma ametivõimu ja -nime üksnes asjakohaselt, hoidudes selle omakasulisest ja vääritud ärakasutamisest. Kohtunik ei ohverda ega luba teistel isikutel kasutada oma ametialast prestiiži erahuvide nimel.
28. Kohtunik osaleb sotsiaal- ja kultuurielus vastavalt hea käitumise tavadele ning jälgib, et see ei kahjusta tema ametiväärikut ega ole vastuolus tema töökohustustega.
29. Kohtunik võib kuuluda erialaorganisatsioonidesse nii lihtliikme kui ka ametiisikuna.
30. Kohtunik väldib meelemürkide kasutamist ja alkoholi liigtarvitamist.
31. Kohtunik käitub korrektselt ja väljapeetult ning väldib tegevust, mis võib heita varju professionile ja õigusemõistmisele.
32. Kohtunik aitab kaasa kohtusüsteemi avatud suhtlemisele meedia ja avalikkusega. Kohtu tegevust ja otsuseid selgitatakse avalikkusele arusaadavalt ja esimesel võimalusel pärast vajaduse tekkimist. Meedia ja avalikkusega suhtlemisel ei kahjusta kohtunik kohtu mainet ega kohtunikuameti väarikust.

Kohtunike eetikanõukogu

33. Kohtunike eetikanõukogu (edaspidi nõukogu) on nõuandev organ. Kohtunik võib nõukogu poole pöörduda teda puudutavas küsimuses arvamuse saamiseks. Nõukogu võib anda ka üldisi soovitusi omal algatusel või kohtunike ettepanekul.
34. Nõukogu arvamused ega soovitused ei ole siduvad.
35. Nõukogu arvamused ja soovitused avaldatakse Riigikohtu veebilehel, tagades pöörduja ja teiste asjaomaste isikute anonüümsuse.
36. Nõukokku kuuluvad kohtunike täiskogu valitud viis kohtunikku, kelle hulgas võib olla ka emeriitkohtunikke. Nõukogu liikme volituste kestus on kolm aastat.
37. Nõukogu valib oma liikmete hulgast esimehe, kes juhib nõukogu tööd.
38. Nõukogu koostab arvamusi vähemalt kolmeliikmelises koosseisus ja soovitusi viieliikmelises koosseisus. Nõukogu arvamused ja soovitused kujunevad konsensuslikult. Nõukogu võib konkreetse

küsimuse lahendamisel kaasata arvamuse saamiseks eetika asjatundja.

39. Nõukogu tehnilise toe tagab Riigikohus.

40. Nõukogu moodustamisel valib kohtunike täiskogu nõukogusse kaks liiget kaheks aastaks ja kolm liiget kolmeks aastaks. Mandaadi kestus otsustatakse liisuheitmise teel.

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/kohtunikuamet/kohtunike-eetikakoodeks>